

Sygn. akt III AUa 1066/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Janina Kacprzak

Sędziowie: SSA Mirosław Godlewski

del. SSO Anna Rodak (spr.)

Protokolant: stażysta Weronika Skalska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 grudnia 2015 r. w Ł.

sprawy **P. W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji P. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 30 marca 2015 r. sygn. akt VIII U 2721/14

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1066/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 30 marca 2015 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił odwołanie P. W. od decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., z dnia 24 czerwca 2014 roku, którą na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela i ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, organ rentowy przeliczył z urzędu wysokość emerytury P. W. od dnia 1 kwietnia 2014 roku oraz stwierdził, że świadczenie zmniejsza się z powodu egzekucji administracyjnej o kwotę 464,44 zł.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało poprzedzone następującymi ustaleniami faktycznymi:

Wnioskodawca P. W. ma ustalone prawo do emerytury od dnia 1 grudnia 2006 roku na mocy decyzji z dnia 5 grudnia 2006 roku. Wysokość świadczenia została ustalona na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela i ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na kwotę 1.365,00 zł brutto miesięcznie. Kolejną decyzją z dnia 26 stycznia 2007 roku organ rentowy uwzględnił w podstawie wymiaru świadczenia dodatkowy składnik wynagrodzenia – doliczono wartość świadczeń rekompensacyjnych, wysokość świadczenia została ustalona na kwotę 1.384,27 zł brutto miesięcznie. Kolejnymi decyzjami Zakład Ubezpieczeń Społecznych waloryzował świadczenie wnioskodawcy.

W dniu 21 marca 2014 roku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wpłynęło wezwanie do dokonywania potrąceń z renty lub emerytury w związku egzekucją z emerytury wszczętą przeciwko dłużnikowi P. W. wystosowane przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Widzewa w Łodzi M. J. w sprawie Km 690/14.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych poczynawszy od należności za miesiąc kwiecień 2014 roku wprowadził potrącenie ze świadczenia P. W. wynoszące 1.857,77 zł. Potrącenie dokonywane jest zgodnie z art. 139 i art. 140 z zastrzeżeniem art. 141 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Pismem z dnia 27 marca 2014 roku poinformował o powyższym ubezpieczonego oraz Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Widzewa w Łodzi M. J..

W dniu 3 kwietnia 2014 roku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wpłynęły kolejne wezwania do dokonywania potrąceń z renty lub emerytury w związku egzekucją z emerytury wszczętą przeciwko dłużnikowi P. W. wystosowane przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi J. K. w sprawach KM 568/14, Km 862/14 i Km 6741/13.

Pismem z dnia 11 kwietnia 2014 roku P. W. zwrócił się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o przekazanie sposobu wyliczenia i wysokości potrącanej kwoty oraz wysokości netto należnej emerytury. W uzasadnieniu wskazał, że w jego ocenie kwota przekazywana na konto komornika jest za wysoka.

W piśmie z dnia 13 maja 2014 roku organ rentowy poinformował wnioskodawcę, że z jego świadczenia dokonywane są potrącenia na podstawie tytułów wykonawczych zgodnie z wezwaniem Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi J. K. do spraw KM 568/14, Km 862/14 i Km 6741/13 oraz zgodnie z wezwaniem Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Widzewa w Łodzi M. J. do sprawy Km 690/14. Jednocześnie poinformowano, że wysokość potrąceń ze świadczenia należnego jest ustalona w granicach określonych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Jednocześnie organ rentowy wyjaśnił, że poczynając od miesiąca kwietnia 2014 roku dokonywane są potrącenia w wysokości 464,44 zł miesięcznie (1.857,77 zł emerytura brutto x 25 % = 464,44 zł) do wypłaty pozostaje kwota 1.082,13 zł. Ponadto Zakład wskazał, że od miesiąca maja 2014 roku potrącanie ze świadczenia odwołującego kwoty pozostają w depozycie, z uwagi na zbieg egzekucji.

W dniu 10 czerwca 2014 roku P. W. wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o wydanie decyzji dotyczącej ustalenia wysokości świadczenia należnego mu od dnia 1 kwietnia 2014 roku podlegających wypłacie w związku z dokonywanymi przez organ rentowy potrąceniami. W uzasadnieniu wniosku ubezpieczony podniósł, że w jego ocenie podlegająca potrąceniu przez komornika sądowego kwota powinna wynosić 281,09 zł, a nie 464,44 zł albowiem art. 139 ust. 1 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nakazuje w pierwszej kolejności dokonywać odliczeń z tytułu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz składki na podatek dochodowy, czego nie zastosował organ rentowy.

Zaskarżoną decyzją z dnia 24 czerwca 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przeliczył wysokość emerytury P. W.. Wskazano, że emerytura podlega waloryzacji i wynosi poczynając od dnia 1 marca 2013 roku - 1.828,51 zł, natomiast od dnia 1 marca 2014 roku - 1.857,77 zł. Organ rentowy wskazał jednocześnie, że świadczenie zmniejsza się z powodu egzekucji administracyjnej tj. o 464,44 zł. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził także, że od dnia 1 lipca 2014 roku podstawę opodatkowania stanowi miesięcznie kwota 1.858,00 zł, zaliczka na podatek odprowadzana do urzędu skarbowego wnosi 144,00 zł, składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosi łącznie 167,20, w tym odliczana od podatku 143,98 zł i 23,22 zł odliczana od kwoty świadczenia.

W związku z powyższym od dnia 1 lipca 2014 roku wysokość świadczenia do wypłaty wynosi 1.082,13 zł miesięcznie.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, iż odwołanie wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd wskazał, iż zasady zwrotu nienależnie pobranych świadczeń emerytalno-rentowych oraz dokonywania z nich egzekucji i potrąceń reguluje ustawa z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r. Nr 1440 z późn. zm.).

W myśl art. 139 ust. 1 pkt 5 powyższej ustawy ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie – po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych –podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141, sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne. Odliczenie składki na ubezpieczenie zdrowotne nie może przekraczać zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (art. 139 ust. 2 cytowanej ustawy).

Według art. 140 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 6 pkt 1 lit c analizowanej ustawy potrącenia, o których mowa w art. 139, mogą być dokonywane, z zastrzeżeniem art. 141, w przypadku innych egzekwowanych należności – do wysokości 25% świadczenia.

Natomiast na podstawie art. 140 ust. 7 cytowanej ustawy wysokość części świadczenia podlegającego egzekucjom, o których mowa w ust. 1 (...) ustala się od kwoty świadczenia przed odliczeniem miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne.

W art. 141 określona została część emerytur i rent wolnych od egzekucji i potrąceń, zgodnie z treścią ust. 1 pkt 1 lit. c emerytury i renty są wolne od egzekucji i potrąceń, z zastrzeżeniem ust. 2, w części odpowiadającej 50% kwoty najniższej emerytury lub renty - zależnie od rodzaju pobieranego przez emeryta (rencistę) świadczenia - przy potrącaniu należności, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 5, wraz z kosztami i opłatami egzekucyjnymi.

Sąd Okręgowy wskazał, iż w rozpoznawanej sprawie kwestią sporną jest to, czy Zakład Ubezpieczeń Społecznych prawidłowo dokonuje potrąceń należności na podstawie tytułów wykonawczych z emerytury odwołującego. W ocenie wnioskodawcy potrącenia z tytułu egzekucji komorniczej – stosownie do treści art. 139 ust. 1 ustawy emerytalnej powinny być naliczane przez organ rentowy od emerytury po odliczeniu składki należnej na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, a więc od kwoty netto emerytury. Organ rentowy dokonuje natomiast stosownych potrąceń od kwoty brutto emerytury, na podstawie art. 140 ust. 7 ustawy emerytalnej.

Powołany przez odwołującego przepis istotnie wskazuje, że – przed dokonaniem jakiegokolwiek potrącenia – od kwoty świadczenia należy odliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i inne należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, nie oznacza to jednak – jak nietrafnie wywodzi skarżący – iż ustalenie wysokości dopuszczalnego potrącenia odnosi się do świadczenia netto. Z treści art. 140 ust. 7 ustawy wynika bowiem, że wysokość części świadczenia podlegającego egzekucjom, o których mowa w ust. 1, a więc wysokość potrąceń sum egzekwowanych na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 5 ustawy ustala się od kwoty świadczenia przed odliczeniem miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne, czyli od kwoty świadczenia brutto. Relacja między art. 139 ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej a jej art. 140 ust. 7 jest więc tego rodzaju, że art. 139 ust. 1 pkt 5 wskazuje, iż sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych podlegają potrąceniu (innymi słowy są odejmowane) od kwoty netto świadczenia emerytalnego, czyli od kwoty świadczenia po odliczeniu od niej składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, natomiast art. 140 ust. 7 ustawy wskazuje na metodę wyliczenia wysokości tego potrącenia w ten sposób, że wysokość potrącenia ustala się od kwoty brutto świadczenia emerytalnego. Oznacza to, że przy uwzględnieniu dyspozycji art. 140 ust. 1 pkt 3 ustawy, potrąceniu od kwoty netto świadczenia emerytalnego podlegają sumy z tytułu innych egzekwowanych należności wynoszące maksymalnie 25 % świadczenia emerytalnego brutto, przy czym zgodnie z art. 141 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy, emerytury i renty są wolne od potrąceń sum egzekwowanych na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne w części odpowiadającej 50% kwoty najniższej emerytury lub renty – zależnie od rodzaju pobieranego przez emeryta (rencistę) świadczenia.

W konkluzji Sąd Okręgowy uznał, iż zasadnie w zaskarżonej decyzji uznał, że kwota emerytury przysługującej P. W. do wypłaty po dokonaniu z tego świadczenia potrąceń należności innych niż świadczenia alimentacyjne wymienionych w art. 139 ust. 1 pkt 5 o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wraz z kosztami i opłatami egzekucyjnymi wynosi 1.082,13 zł.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawcy zarzucając:

- naruszenie prawa procesowego art. 233 §1 kpc w zw. z art. 227 kpc oraz art. 328 § 2 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i braku wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego polegające na bezzasadnym przyjęciu, że świadczenie emerytalne pobierane przez wnioskodawcę stanowi jeden z rodzajów świadczenia wymienionego w art. 140 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, co doprowadziło do przyjęcia, że wysokość egzekwowanego przez ZUS świadczenia winna być obliczana od kwoty brutto, gdy tymczasem świadczenie emerytalne podlega egzekucji na zasadach określonych w art. 139 ust. 1 w zw. z art. 139 ust. 1 pkt 5 ustawy, a art. 140 ust. 7 nie ma w niniejszej sprawie zastosowania;

- naruszenie prawa materialnego art. 139 ust. 1 pkt 5 w zw z art. 140 ust. 1 pkt 3, art. 141 ust. 1 pkt 1 lit. C, art. 140 ust 7 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż Sąd pierwszej instancji wydał prawidłowe rozstrzygnięcie znajdujące oparcie zarówno w obowiązujących przepisach prawa jak i w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

Zarówno zarzut naruszenia prawa procesowego, jak i zarzut naruszenia prawa materialnego postawiony w apelacji sprowadza się do przedstawienia przez skarżącego własnej, błędnej, interpretacji przepisów art. 139, 140 i 141 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W szczególności za całkowicie bezzasadny należy uznać zarzut, iż Sąd I instancji błędnie uznał, iż do egzekucji prowadzonej z świadczenia emerytalnego, ma zastosowanie art. 140 ust. 7 omawianej ustawy. Brak jest bowiem jakichkolwiek podstaw prawnych do wyłączenia świadczeń emerytalnych, spod działania tego przepisu.

Na mocy art. 139 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie - po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych - podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141 sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż alimentacyjne.

Stosownie do treści art. 140 ust. 1 pkt 3 ustawy potrącenia, o których mowa w art. 139, mogą być dokonywane, z zastrzeżeniem art. 141, w zakresie innych egzekwowanych należności, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 5 - do wysokości 25 % świadczenia.

Zgodnie z art. 140 ust. 7 ustawy wysokość części świadczenia podlegającego egzekucjom, o których mowa w ust. 1, oraz wysokość potrąceń, o których mowa w ust. 4, a także wysokość części świadczenia podlegającego potrąceniom, o których mowa w ust. 6 i 6a, oraz ustaloną orzeczeniem sądu, ugodą sądową lub aktem notarialnym procentową wysokość potrąceń ze świadczeń z tytułu należności alimentacyjnych bez wskazania sposobu ich naliczania, ustala się od kwoty świadczenia przed odliczeniem miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Zgodnie z powyższymi przepisami ustawodawca określił maksymalną wysokość, do której można dokonywać potrąceń. Granice potrąceń ustala się dla świadczenia brutto, tj. przed odliczeniem miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne. Przy dokonywaniu jakichkolwiek potrąceń konieczne jest uwzględnianie również regulacji art. 141 określającej tzw. kwoty wolne.

Stosownie do treści art. 141 ust. 1 pkt 1a emerytury i renty są wolne od egzekucji i potrąceń, z zastrzeżeniem ust. 2, w części odpowiadającej 50 % kwoty najniższej emerytury lub renty - zależnie od rodzaju pobieranego przez emeryta (rencistę) świadczenia - przy potrącaniu należności, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 3, wraz z kosztami i opłatami egzekucyjnymi,

W związku z powyższym brzmieniem przepisów należy odróżnić sposób ustalania wysokości dopuszczalnego potrącenia, od dokonywania takiego potrącenia, które to dwie instytucje apelujący zdaje się mylić.

W pierwszej kolejności organ rentowy zobowiązany jest do ustalenia wysokości dopuszczalnego potrącenia, którą to wysokość ustala zgodnie z przepisem art. 140 ust. 7 ustawy. Czyli granice potrąceń ustala się dla świadczenia brutto, tj. przed odliczeniem miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne.

W przypadku wnioskodawcy granicami potrąceń jest : kwota maksymalna w wysokości 25 % świadczenia brutto czyli 464,44 zł (emerytura brutto 1857,77 zł x 25%), ponieważ kwota ta jest wyższa niż kwota minimalna , która nie może ulec potrąceniu tj. 50 % kwoty najniższej emerytury, podlega potrąceniu w całości.

Zgodnie z art. 139 ust. 1 pkt 3 ustawy przed dokonaniem jakiegokolwiek potrącenia , od świadczenia należy odliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i inne należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych. Ponownie należy podkreślić , iż nie oznacza to jednak, że ustalanie wysokości dopuszczalnego potrącenia odnosi się do świadczenia netto - por. art. 140 ust. 7.

A zatem w przedmiotowej sprawie należało , przed dokonaniem potrącenia egzekwowanych należności, odjąć od kwoty brutto należnego świadczenia emerytalnego, składkę na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i inne należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych.

Skoro jak wskazano powyżej, organ rentowy dokonał potrąceń egzekwowanych należności , ze świadczenia emerytalnego przyznanego wnioskodawcy, zgodnie z przytoczoną regulacją prawną, apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 kpc.-